

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Станка Миланова, доктор

на дисертационен труд на тема: **„Моделиране на техническите и физически възможности на лекоатлети-гюлетласкачи с различно ниво на спортна квалификация“**

представен от Костас Прокопи Милонас, с научен ръководител проф. Стефан Стойков, ДН, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл.МЛФ)“ в професионално направление 7.6. Спорт.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в обем от 128 страници, включващи 42 таблици и 26 фигури. Структуриран е според стандартните изисквания за такъв вид разработки.

Съдържа увод, три основни глави, изводи и препоръки за спортната практика. Библиографската справка е извършена въз основа проучването и анализирането на 142 литературни източника от които 109 на кирилица и 33 на латиница. Написан е на добър литературен език.

Проблемът за взаимозависимостта между техническите и физическите възможности на лекоатлетите гюлетласкачи е бил и винаги ще бъде актуален. Спортната практика изобилства със случаи когато състезатели с огромни силови възможности, но слаба техническа подготвеност реализират посредствени резултати в тласкането на гюле.

Основен принцип в многогодишната спортна тренировка е единството между техническа и физическа подготовка. В зависимост от квалификационното ниво на състезателите през отделните етапи на многогодишната спортна подготовка приоритетно ще се развиват нейните отделни страни.

Докторантът си е поставил амбициозната задача да разкрие взаимните връзки и обусловеност между двигателен потенциал и спортна техника при гюлетласкачи с различно ниво на спортна квалификация, което дава възможност за моделиране на технико-физическите им възможности, а това по същество би довело до разкриването на нови пътища за подобряване на спортния резултат.

В глава първа – **Постановка на проблема** – в обем от 46 страници са разгледани в исторически план появата и развитието на тласкането на гюле като състезателна дисциплина и динамиката на световния, българския и кипърски рекорд.

По данни от специализираната литература е представена техниката на тласкане като система от сложни взаимно свързани движения, които са подчинени на биомеханичните закони. Посочени са основните фактори на спортното постижение. Тук проличава умението на Костас Милонас да анализира и интерпретира по важност отделните страни на техническата подготовка.

По отношение физическия потенциал на гюлетласкача авторът се опира основно на изследвания направени от български автори. Интерес представляват разработените за различните страни на спортната подготовка възрастови моделни характеристики от Д. Бахчеванов и Н. Буков. Съвсем закономерно е отделено значително място на скоростно-силовите показатели и антропометрични данни на гюлетласкачите. Те са едни от основните фактори на спортното постижение.

В края на обзорната част I.5. в обем от 4 страници са изложени възгледите на различни автори по проблемите на контрола и моделирането при подготовката на гюлетласкача. Лаконично, но ясно са отразени основните постановки, а цитирането на авторите е извършено коректно според изискванията при посочване на литературните източници.

Работната хипотеза, актуалността и практическата значимост на изследването са формулирани точно. Докторантът приема за основа предположението, че изследването на взаимовръзките между двигателния потенциал и техническата подготовка на висококвалифицирани гюлетласкачи ще даде възможност за подобряване както на управлението, така и на ефективността на тренировъчния процес при състезатели с различна спортна квалификация.

Глава втора – **Цел, задачи, методика и организация на изследването** структурно е представена според възприетите стандартни норми.

Целта на изследването произтича от работната хипотеза и е точно формулирана.

Поставените задачи, с чието реализиране авторът се стреми да достигне целта на изследването са 7. Те са подредени в логичен порядък и за тяхното разрешаване са използвани класическите методи за научно изследване: проучване и анализ на научно-методичната литература, кино и видео анализ, спортно-педагогически анализ, апробация и математико-статистически методи.

Методиката на изследване дава точна представа за обекта, предмета и контингента на изследването. Представени са в табличен вид изследваните показатели за контрол и оценка на двигателния и технически потенциал на гюлетласкачите.

Техническите възможности на състезателите са изследвани чрез кино и видеометрия. Обработени са 93 опита в тласкането на гюле, от които 46 при тласкане с гръбно и 47 с въртеливо засилване. Анализирани са 10 високоинформативни показателя за техническо майсторство, които могат успешно да се използват за постигане на по-голяма ефективност в подготовката на гюлетласкача.

В глава трета – **Анализ на резултатите** - последователно са представени данните от проведения вариационен и корелационен анализ за изследваните опити при тласкане с гръбно и въртеливо засилване.

Разкрити са взаимовръзките между изследваните показатели и са разработени корелационни модели на тласкане за двата начина на засилване.

Направеният сравнителен анализ между тласкането с гръбно и въртеливо засилване разкрива най-характерните прилики и разлики в техническите параметри по време на изпълнението им, а интерпретацията на получените данни от математическата обработка е извършена с вещина.

Разкрити са съществени различия по отношение зависимостта на изследваните показатели при тласкане с гръбно и въртеливо засилване. Единствено между показателите X_2 (отстояние на гюлето от опората в началото на финалното усилие) и X_1 (отстояние на гюлето от опората в началото на тласкането) се наблюдава почти еднаква корелационна зависимост $r = 0,779$ за тласкане с подскок и $0,736$ за тласкане с въртеливо засилване. Отчита се голямото значение на височината от която гюлето напуска ръката на гюлетласкача при финалното усилие.

В тази връзка имам въпрос към докторанта: Как бихте обяснили получените от Вас резултати за по-малката височина от която се изпуска гюлето при тласкане с въртеливо засилване?

За моделиране на спортната техника при състезатели в тласкането на гюле са изведени регресионни уравнения върху чиято основа са разработени номограми за оценка на стойностите при различните изследвани показатели.

Разработените сигмални оценки от слаб до отличен, както и правите, обратни и множествени регресионни модели дават възможност за ефективен контрол във всеки един етап от подготовката на гюлетласкача.

С голяма практическа значимост са дадените в табл.42 примери за приложение на получените резултати от проведената апробация за техническа и физическа подготвеност при конкретни стойности за достигнатия технически и двигателен потенциал на отделния състезател.

Като цяло в глава трета проличава умението на автора да борави с изследваната от него материя, да анализира и обобщава задълбочено изследваните параметри. Много подробно са обяснени разкритите взаимовръзки между отделните показатели и тяхното влияние върху спортния резултат при тласкането на гюле.

Всичко това е с подчертано приложна стойност, което внедрено в практиката би улеснило треньорите при моделиране на физическата и техническата подготовка при гюлетласкачи.

Четвърта глава съдържа **изводи, препоръки и приносните моменти** за спортната практика.

В резултат от проведените изследвания са обособени 4 основни извода, които третират промените в изследваните показатели за технически и двигателен потенциал при тласкане с гръбно и въртеливо засилване. С изключение на втори извод, останалите съдържат подробна описателна част за всеки показател, за която считам, че мястото ѝ е в края на съответната подглава в анализ на резултатите.

Препоръките са обобщени, насочени преди всичко към усъвършенстване и разширяване на контрола в спортната подготовка на гюлетласкача. Биха могли да бъдат конкретизирани, но независимо от това са коректни и дават насоки за проява на творчество в търсенето на нови възможности за управление и контрол на тренировъчния процес при гюлетласкачи.

Представени са четири публикации. В три от тях са намерили място основни направления от научното изследване по темата на дисертационния труд.

Авторефератът е в обем 43 страници, добре оформен и съдържа всички основни раздели на представения труд.

Задълбоченият анализ на дисертационния труд установи, че поставените задачи на изследването са изпълнени успешно и приносните моменти на постигнатите резултати се заключават в следното:

а/ направен е паралел между техническите умения на финалното усилие при тласкане с гръбно и въртливо засилване по 10 информативни показателя;

б/ с голяма практическа стойност е изследването на скоростно-силовия потенциал при висококвалифицирани гюлетласкачи;

в/ получените резултати от проведеното изследване дават възможност за своевременен контрол и управление на техническата и физическата подготовка на гюлетласкачи с различно ниво на спортна квалификация;

г/ разработените модели, отразяващи техническата и скоростно-силовата подготвеност на състезатели с различно квалификационно ниво имат действено отношение към усъвършенстването на основните страни на спортната подготовка при гюлетласкачи.

Всички те отразяват реално извършената изследователска работа от Костас Милонас и имат подчертано научно-приложен характер.

Заключение:

Представеният за рецензия дисертационният труд на Костас Милонас на тема: **„Моделиране на техническите и физически възможности на лекоатлети-гюлетласкачи с различно ниво на спортна квалификация“** третира актуален за спортната наука и практика проблем. Проведеното изследване разкрива многообразието във взаимната връзка и обусловеност на спортната техника и физическа подготвеност в тласкането на гюле, а внедряването на получените резултати несъмнено ще спомогне за оптимизиране на тренировъчния процес в квалификационен аспект при гюлетласкачи.

Ето защо, въз основа на всичко гореизложено в рецензията, имам основание да предложа на Уважаемото научно жури да удостои Костас Прокопи Милонас с образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 7.6.Спорт, научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл.МЛФ).

05.06.2014 г.

Гр. София

Рецензент:

Доц. Станка Миланова, доктор